

2.2. VII. PLANAREN PRINTZIOAK

A) OSASUN PUBLIKOKO IKUSPEGIA. OSASUN IKUSPEGIA POLITIKA GUZTIETAN

OSASUN PUBLIKOKO IKUSPEGIA OSASUNA POLITIKA GUZTIETAN

Osasun publikoa konprometituta dago adikzioen gaian, eta adikzioei ekiteko beharrezkoa da gizarte konpromisoa eta erantzukizuna batera egotea.

Era berean, Osasunaren paradigma onartzen dute Politika Guztieta, hau da, administrazioaren maila guztietan sektoreen arteko ekintza efektibo eta jasangarrian oinarritzen da, EAEko biztanleriaren gehieneko osasun- eta ongizate-maila lortzeko ekarpena egingo duten politika sektorialak sortzeko.

Ikuspegi horretatik, Adikzioen Planak kontuan hartzen ditu osasunaren determinatzaile sozialak, «goiko uretan» parte hartzen duten «kausen kausak» izenez ere ezagunak, eta inpaktu handia dute biztanleen osasun-mailan eta pertsonen beren bizitzetan duten kontrolean. Horregatik, osasunarekin erlazionatutako jarreretan jardutea planteatzen du, ez soilik arreta indibidualerako neurrietan oinarrituta, baita inguru osasungarriak sortzera eta arlo sozial, ekonomiko eta politikoko faktore estrukturalagoetan eragitera bideratutako jarduketetan oinarrituta ere.

B) ADIKZIOEN IKUSPEGI INTEGRALA

Duen zeharkako izaera dela eta, adikzioen fenomenoaren diziplina anitzeko ikuspegi integralarekin landu behar da. Helburua, babes faktoreak indartzea eta arrisku faktoreak murriztea da, adikzio arazoak dituzten pertsonen emantzipazioa bermatuz, eta horren eragina jasaten duten pertsonen inklusio normalizatua erraztuz beraien komunitatearen ingurunean.

Osasunaren sustapena eta adikzioen prebentzioa lehentasunezko jarduketatarlo bat dira. Pertsonen bere portaeretan kontrol handiagoa izateko gaitzera bideratutako ekintzak proposatzen dira, inguru osasungarriak sortuta, kontsumoa murrizteko gaitasunak eskuratuta eta arrisku-faktoreak murriztuta.

Bigarrenenez, eta osasunaren prebentzioa eta sustapena osatuz, adikzio alorreko jarduketa estrategiek eskaintza murrizteko eta kontrolatzeko eta eskaria murrizteko ekintzak jaso behar dituzte. Beste batzuen artean, substantzien erabilerak mugatzen eta erregulatzen dituzten, erabilera zehagarriak zigortzen dituzten eta gainerako pertsonen eta erabiltzaileen beraien osasuna zaintzen duten ekintzez ari gara hitz egiten, besteak beste.

Jarduketaren hirugarren ardatz nagusia adikzio-arazoak dituzten pertsonen laguntza sanitarioa eta soziosanitarioa bermatzera bideratuta dago. Helburua da arreta fisiko, psikologiko eta soziala eskaintzea, pertsona horien beharretan zentratuta, eta sare sanitario eta soziosanitario publikoko zerbitzuak eta baliabideak integratzen saiatuz.

Zeharkako esparrua denez, adikzioen fenomenoak, alor horretan lan egiten duten eragile publiko eta pribatu guztien partaidetza koordinatua eskatzen du. Horrela, Adikzio Planak, plangintzarako, ordenamendurako eta koordinaziorako tresna estrategiko gisa, adikzio alorreko lehentasunak markatzen ditu, jarduketak zein alorretik bideratu behar diren ezartzen du, eta inplikaturako eragile guztien, publikoen eta pribatuen, arteko koordinazioa eta lankidetzazko erraztuko duten mekanismoak martxan jartzea errazten du.

Amaitzeko, esku-hartzeko estrategietan ikuspegi zuzena, eguneratua eta eraginkorra bermatzeko, beharrezkoa da ezagutza modu egokian kudeatzea. Horretarako, beharrezkoa da ezagutzaren sorrera sustatzea ikerketa azterlanen bitartez, eta ondoren horiek zabaltzea, eta baita adikzioen alorrean lan egiten duten profesionali zuzendutako prestakuntza jarduerak indartzea ere.

C) SUBSTANTZIEK ERAGINDAKO ADIKZIOAK, JOKABIDEKOAK ETA ARAZO BERRIAK

SUBSTANTZIEKIN ETA JOKABIDEKIN ERLAZIONATUTAKO ADIKZIOAK

Adikzioen fenomenoak hainbat arazo eta jokabide biltzen ditu, eta horrela landu nahi da Plan honetan.

Alde batetik, adikziorako gaitasuna duten substantziak aurreikusten dira, horietako batzuk gure ingurunean oso sustraitutako kontsumoa dutenak, alkohola edo tabakoa, adibidez, eta beste batzuk, kalamutik eratorritakoak, opiaceoak, psikoestimulagarriak, aluzinogenoak, botika psikotropikoak, anfetaminetatik eratorritakoak eta beste substantzia sintetiko batzuk eta fabrikazio kimikotik datozenak. Halaber, nikotina libera dezaketen beste gailu batzuk ere adikziozko jokabideen sortzaile gisa jasotzen dira.

Baina, horrez gain, adikzio alorreko jarduketa estrategiek, behin eta berriro edo gehiegi eginez gero arazoak larriak eta adikziorako gaitasuna duten substantziek eragiten dituzten antzeko adikzio patroiak sortzeko gaitasuna duten beste jokabide batzuetan ere jartzen dute arreta. Joko patologikoaz eta baita gizarteko errealitate berriez ari gara hitz egiten, sare sozialak, teknologia digitalak eta horietarako diseinatutako aplikazio berriez. Horien erabilera desegokiak edo gehiegizkoak, ardura eta etorkizuneko adikzioaren lehen pausoak erakuts ditzaketen arazoak sor ditzakete.

D) HIRU MAILAKO ESKU-HARTZEA: PERTSONA, GIZARTE ETA KOMUNITATE INGURUNEA, ETA TESTUINGURU SOZIOEKONOMIKOA ETA POLITIKOA

Uste dugu adikzio alorreko esku-hartzeak hainbat mailatan hedatu behar direla, kontuan izanda adikzioen zergatiak oso konplexuak eta anitzak direla, izaera pertsonaleko urrakortasun faktoreak, komunitate ingurunearekin erlazionaturakoak eta izaera makroekonomikoa eta soziala duten beste batzuk barne.

Esku-hartze ereduak pertsona jartzen du erdian, babestu eta arreta eskaini beharreko subjektu nagusi gisa. Ikuspegi horretatik, jarduketek, pertsona bakoitzaren osasun eta adikzio portaeretako faktore garrantzitsuak hartu behar dituzte kontuan, jasotako faktoreak zein bizitzeko estiloak eta ohiturak.

Beste alde batetik, norbanakako esku hartzea eredu bio-psiko-sozialetik planteatzen da, adikziozko jokabidea hiru alorretako (biologikoa, psikologikoa eta soziala) faktoreek erregulatzen baitute. Hori dela eta, adikzioa, pertsonaren abagune kroniko gisa ikusi beharrean, bizitzan zehar aldatu eta baita desagertu egin daitezkeen zenbait faktoreren ondorio gisa ulertzen da. Norbanakako esku-hartzeek autonomia pertsonala ere hartzen dute kontuan, pertsonak bizitzeko estilo osasungarriak aukeratzeko edo ez aukeratzeko dituzten zergatiak ulertzeko funtsezko elementu gisa.

Horrela, pertsona ahalduntzeko erronka planteatzen da, norberaren bizitzaren gaineko kontrola har dezan. Euren eskubideak aitortu, baina baita eginbeharrak ere, ez soilik gizarte edo osasun alorreko zerbitzuen erabiltzaile gisa, baita askatasun pertsonala ulertzeko orduan ere, adinez nagusi baldin badira.

Komunitate inguruneari dagokionez, pertsonengandik gertuen dauden inguruneek (familia, eskola/hezkuntza, aisia eta kirola, lan ingurunea, etab.) bultzatzeko duten balioa azpimarratzen da, horien guztien inplikazioa eta partaidetza bilatuz proposaturako esku-hartzeetan. Puntu horretan, oso garrantzitsua da toki mailako erakundeen lana, pertsonengandik eta horien komunitateengandik hurbilago daudelako.

Amaitzeko, garrantzitsua da testuinguru sozioekonomikoa eta politikoa kontuan hartzea, eragin handia baitu gizarte estratifikazio patrioetan, desberdintasun sozioekonomikoak eraginez. Horiek, aldi berean, eragina dute substantzien kontsumoan eta arrisku jokaeren garapenean.

E) UNIBERTSALTASUNA, ELKARTASUNA ETA EKITATEA. UNIBERTSALISMO PROPORZIONALA

Unibertsaltasuna

Elkartasuna

Ekitatea

Iraunkortasuna

Beti ere abiapuntu gisa pertsona hartuz, Adikzio Plana, estrategia eta jarduketa guztietan nagusi izan behar diren unibertsaltasun, elkartasun eta ekitate printzipioetan oinarritzen da.

Unibertsaltasun printzipioak, osasunaren prebentzio eta sustapen, babes eta laguntza baliabideetara sarbide unibertsala du berarekin.

Elkartasun irizpidearekin, Adikzio Planak talde urrakorrenen, bazterketa arriskuan daudenen, babesari ematen dio lehentasuna, pertsona guztiek zerbitzuak eta baliabideak jasotzeko aukera izango dutela bermatuz, bakoitzaren ahalmen ekonomikoa edo jatorria kontuan izan barik.

Ekitate printzipioari jarraituz, Planak pertsona guztiek adikzioen fenomenoari aurre egiteko aukera berberak izatea bilatzen du, euren gizarte, genero baldintzak, bizi diren lekua, lan mota, diru-sarrera ekonomikoak, ikasketa maila edo jatorrizko herrialdea kontuan izan gabe.

Horretarako unibertsaltasun proportzional kontzeptuan inspiratzen da. Kontzeptu horrek, adikzioen alorreko jarduketek unibertsalak izan behar dutela dio, baina beharrekin proportzionalak izango diren eskalarekin eta intentsitatearekin.

Ekitate printzipioaren barruan, genero ikuspegiak garrantzi azpimarragarria hartzen du Plan horren barruan. Beste ezer baino lehen ezinbestekoa delako gizonen eta emakumeen artean, substantzien kontsumoari dagokionez, dauden desberdintasun fisiologikoak kontuan hartzea. Eta ondoren, emakumeak, alde batetik, lehen gizarteak gizonengan baino onartzen ez zituen kontsumo jokabideak berenganatzen ari direlako eta, bestetik, nerbio sistema zentralaren depresioa eragiten duten botika kontsumo handiagoa dutelako. Hirugarrenez, generoa kontuan izango duten programak sustatzea beharrezkoa delako, emakumeek, adikzioen tratamendura sartzeko dituzten oztopoak gainditzeko gai izango diren programak, hain zuzen ere.

Hori dela eta, beharrezkoa da adikzioen alorreko jarduketak sexu aldagaia eta emakumeek eta gizonen dituzten baldintza, egoera eta behar desberdinak kontuan izanda lantzea.

F) IRAUNKORTASUNA

Politika publikoek gero eta esfortzu handiagoa eskatzen dute jarduketan iraunkortasuna bermatzeko, egungo eta etorkizuneko beharrak bete daitezen.

Horretarako, beharrezkoa da eraginkortasunaren alde lan egitea, beste eragile eta ekimen batzuekin era koordinatuan eta sarean lan eginez, sinergiaz baliatzeko.

Halaber, jarduketenebaluaziorako eta kontrolerako esfortzua eskatzenda, esperientziatik ikasteko eta etorkizunean hobera egiteko.